

MTA Meteorológiai Tudományos Bizottság

Elnök: Dr. Haszpra László, az MTA doktora, OMSZ

Titkár: Dr. Weidinger Tamás, ELTE Meteorológiai Tanszék

Beszámoló az MTA MTB 2009. évi tevékenységéről

Az MTA MTB hagyományainak megfelelően képviseli és segíti a hazai meteorológiai kutatást. Az MTA Meteorológiai Tudományos Bizottságban részt vesznek az Országos Meteorológiai Szolgálat (OMSZ) szakemberi, illetve az egyetemeken dolgozó oktatók és kutatók. Kapcsolatot tartunk külföldön dolgozó meteorológus szakemberekkel is. Bizottságunknak négy akadémikus tagja van.

Az MTB évente általában két ülést tart: egyet tavasszal és egyet ősszel. 2009-ben az MTA MTB egy ülést (február) és - az Internet lehetőségeit kihasználva - két virtuális megbeszélést tartott.

Az MTA MTB 2009. február 17-i ülésén ([I. és II. melléklet](#)) részletesen foglalkoztunk a Meteorológiai Tudományos Napok elkövetkező hároméves tematikájának meghatározásával; az öt munkabizottság vezetője pedig az éves programtervezeteket mutatta be. Ezen az ülésen számolt be Haszpra László az MTA Környezettudományi Elnöki Bizottság Felkészülés a Klímaváltozásra albizottsága és az IPCC Munkacsoport által október végén kezdeményezett éghajlatváltozással foglalkozó akadémiai állásfoglalás előkészítéséről.

A Meteorológiai Tudományos Napok része a Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozatnak; az MTA Nagytermében kerül megrendezésre november második felében. Hagyományosan nagy a rendezvény iránti érdeklődés. A rendezvényt minden évben egy-egy munkabizottság készíti elő; felelős a szervezésért, illetve a konferencia anyagának a megjelentetéséért. Az OMSZ vezetése fontosnak tartja és segíti az MTA MTB munkáját. Támogatja a Meteorológiai Tudományos Napok kiadványának az elkészítését, hozzáférhetővé teszi az előadásokat az OMSZ honlapján. (http://www.met.hu/omsz.php?almenu_id=omsz&pid=seminars&mpx=1&kps=1&pri=14)

A 2008-ban impakt faktort szerzett Időjárás című folyóirat a 2008-as Meteorológiai Tudományos Napok témájához kapcsolódó dupla tematikus számot ad ki 2010 elején. A két vendégszerkesztő a Légkördinamikai Munkabizottság tagja. A cikkek beérkeztek, a lektorálás 2010 januárjában lezárul. A 2007-2009 közötti Meteorológiai Tudományos Napok kiadványait az OMSZ egy közös CD-n is megjelenteti 2010 első félévében. Az OMSZ biztosítja a kiadvány anyagi fedezetét, amiért Bozó László akadémikusnak, az OMSZ elnökének tartozunk köszönettel.

Az első „virtuális MTB ülés” (2009 február-március) témája az ICOS európai üvegházgáz-megfigyelő rendszerhez való csatlakozásunk kérdése volt ([III. és IV.](#)

[melléklet](#)). A rendszert és a hazai hátteret bemutató anyagot a bizottság résztvevői véleményezték: fontosnak és támogatásra méltónak találták (*[V. melléklet](#)*). (Az MTA, mint köztestület szerepe és súlya többek között az ilyen kezdeményezések véleményezésében, illetve a Bizottsági állásfoglalások továbbvitelében és képviselésében áll.)

„... A hozzászólásra, vitára nyitva álló egy hét alatt a Bizottság 15 tagja nyilvánított véleményt. Valamennyi hozzászóló javasolta az ICOS hálózathoz való magyar csatlakozást.

Az ICOS hálózathoz való csatlakozás szerepelt a X. Osztály 2009. március 17-i ülésén. A kérdés jelentősége, a nemzetközi környezeti kutatásokban való hazai részvétel elősegítése miatt fontos az MTA X. Osztály eddigi és jövőbeli támogatása, a programhoz való csatlakozás képviselője az akadémiai és a kormányzati döntéshozók előtt.

A második „virtuális MTB ülés” (2009. december) témakörei között szerepelt az MTA MTB honlapjának a felépítése, a 2010-es Meteorológiai Tudományos Napok előkészítése és az éghajlatváltozás meteorológiát érintő kérdéseivel kapcsolatos közös álláspont kialakításának a lehetősége (*[VI. melléklet](#)*). A felvetett kérdésekről folyik az internet-es eszmecsere, amely egyben előkészíti a soron következő (2010. február 16.) MTB ülést.

Fontos kérdésnek tartjuk az MTB tevékenységének bemutatását, megfelelő WEB-es felület kialakítását. Az ezzel kapcsolatos előkészítő munka 2009 elején indult, amit az MTB elnöke fog össze (egységes arculat és információtartalom kialakítása, más szakterületi bizottságokkal is egyeztetve). Elkészült a Tudományos Bizottság honlapjának első változata (<http://mtb.met.hu/>). Az ide kerülő anyagok tartalmát, a honlap folyamatos karbantartásának a menetét az MTB tagjai és az egyes munkabizottságok vezetői alakítják ki. A honlap „élővé tétele” és használata a 2010-es év feladata.

Lényegesnek tartjuk a PhD fokozatot szerzett fiatal kutatók részvételét a Bizottság tevékenységében. Összeállítottunk egy címjegyzéket, ami alapján külön-külön levélben kerestük meg a fiatal, fokozatot szerzett szakembereket és felhívtuk a figyelmüket a köztestületi tagság jelentőségére. Súlyt helyezünk a külföldön dolgozó kutatókkal való kapcsolattartásra. A 2009-es Meteorológiai Tudományos napokon három, jelenleg az Amerikai Egyesült Államokban és egy Norvégiában dolgozó, tudományos fokozattal rendelkező fiatal meteorológus tartott előadást.

A szakmai munka fontos része a munkabizottságokban folyó tevékenység. A 2008–2011-es akadémiai periódusban az MTB keretén belül öt munkabizottság dolgozik (*I. táblázat*). Ezek általában évente 1–3 rendezvényt, illetve munkabizottsági ülést tartanak.

Munkabizottság	Elnök	Titkár
Agrometeorológiai Munkabizottság	Anda Angéla	Szalai Sándor
Éghajlati Munkabizottság	Bartholy Judit	Lakatos Mónika
Légkördinamikai Munkabizottság	Horányi András	Vörös Miklós
Légkörfizikai és Levegőkémiai Munkabizottság	Geresdi István	Ács Ferenc
Légköri Erőforrás Munkabizottság	Tar Károly	Wantuchné Dobi Ildikó

I. táblázat az MTA MTB munkabizottságai

A bizottsági ülések mellett fontos szerepe van az önállóan, illetve társszervezetekkel együtt szervezett előadóüléseknek. 2009-ben két – részben az MTA MTB közreműködésével szervezett – rendezvényre került sor. Az egyiknek az OMSZ adott helyet, ahol a Naval Research Laboratory kutatói ismertették eredményeiket, míg a másik, az MTA székházában tartott előadáson Michael Ghil beszélt a klímadinamika aktuális kérdéseiről. Az előadóülés az MTB Légkördinamikai Munkabizottság közreműködésével szervezett nemzetközi Klímadinamikai PhD Iskolához kapcsolódott.

Az MTA MTB és munkabizottságai által szervezett rendezvények közül – hagyományosan a legfontosabb – a Meteorológiai Tudományos Napok. A 2009. november harmadik hetében tartott kétnapos rendezvényen résztvevő szakemberek megtöltötték az MTA Nagytermét. Ott voltak az OMSZ munkatársai, a társtudományok képviselői, s a vidéki egyetemek meteorológiával foglalkozó munkatársai. Nagy számban vettek részt az előadásokon az ELTE Meteorológus hallgatói. Az előadások anyaga megtalálható az OMSZ honlapján (http://www.met.hu/omsz.php?almenu_id=omsz&pid=metnap35&pri=0&mpx=1), a konferencia-anyag szerkesztett változata CD jelenik meg 2010-ben.

A munkabizottsági rendezvények közül kiemelkedik:

- Hegyfoki Kabos Emlékülés, 2009. február 13-14. (Debrecen – Túrkeve)
<http://geo.science.unideb.hu/>
- Környezet és Energia Konferencia, 2009 május 8-9 (Debrecen)
<http://geo.science.unideb.hu/taj/page/energiakonf2009>
- Nemzetközi Klímadinamikai Nyári Iskola, 2009 június 8-17. Visegrád
<http://www.met.hu/legkor/legkor200902.pdf>
- Modelling of atmospheric flows, CMFF Workshop 2009. szeptember 10, Budapest
<http://www.cmff.hu/>
- Meteorológiai Előrejelzések szélerőművek számára. Munkaértekezlet, OMSZ Budapest, 2009. december 1.
<http://www.mszt.hu/index.php?p=calendar&y=2009&m=12&d=1>

Munkabizottsági programok

Az MTA MTB hatékonyságának egyik fokmérője a munkabizottságokban folyó tevékenység. Ez a hazai tudományos közélet fontos színtere – egyik megjelenítője az MTA köztestületi jellegének.

Agrometeorológiai Munkabizottság (VII. melléklet):

Két akadémiai ciklust kihagyva alakult újjá, ami a mezőgazdaság és a meteorológia kapcsolatának fontosságára utal.

– A 2009. február 20-án tartott ülésen a fő téma az oktatás és a tudományos utánpótlás kérdése volt. Fontos feladat a gyakorlati és az elméleti ismeretek összehangolása, a meteorológusok és az agrárszakemberek közötti kommunikáció szélesítése, új oktatási módszerek kialakítása.

– A második szakmai ülésre november 2-án került sor. A korábban megalakított ad hoc bizottság az oktatás helyzetéről tárgyalt. Négy előadás hangzott el, ami az oktatás általános kérdésein túl a mérésekkel, a modellezéssel és az agronómiai gyakorlattal kapcsolatos kérdéseket vizsgálta.

(Az egyetemi agrometeorológiai oktatásra súlyának megfelelő figyelmet kell fordítani. Ehhez mind az MTB, mind az MTA X. osztály segítségére és támogatására szükség van.)

– A munkabizottság szervezi a 2011-es Meteorológiai Tudományos Napokat. Ez fontos eseménye lesz a meteorológiai és a társtudományok közötti kapcsolatépítésnek. A felkészülés megkezdődött.

Éghajlati Munkabizottság (VIII. melléklet):

Az újjáalakult bizottság 2009. július 7-én tartott ülést. A legfontosabb téma egy olyan kiadvány megtervezése volt, ami a jelenlegi tudásunk szerint összegezné a globális és regionális scenáriók alapján az éghajlatváltozásra vonatkozó információkat. A kiadvány a meteorológusok és a hatásvizsgálattal foglalkozó szakemberek számára is hasznos lehet. A kiadványt támogatja az OMSZ. Létrejött a szerkesztőbizottság (Bozó László, Haszpra László, Bartholy Judit, Major György). *A munkabizottság az MTA MTB és az MTA X. Osztály támogatását kéri a megvalósításhoz.* Ez a 2010. év egyik legfontosabb tevékenysége, ami találkozik az MTA MTB II. (2009. december) virtuális ülésének a célkitűzéseivel is. Az intézményeket, illetve tudományterületeket (éghajlatlan, hatásvizsgálatok, társadalomtudományi vonatkozások) összekötő munka jól jeleníti meg az MTA, mint köztestület integráló szerepét. A cél: tudományos alapossággal válaszolni az éghajlatváltozással kapcsolatos természet- és társadalomtudományi kérdésekre.

További tervek 2010-re:

– A hazai klímascenáriók megismertetése a Légekördinamikai Munkabizottsággal közös előadóülésen, 2010 májusában.

– Részvétel a Magyar Meteorológiai Társaság a meteorológia oktatásáról szóló vándorgyűlésének szervezésében (időpont: 2010. augusztus 26-27.). A megvitatásra kerülő kérdések között döntő súllyal szerepel a felsőoktatás, különös tekintettel a bolognai rendszer adta lehetőségekre.

- A 2010. évi, 36. Meteorológiai Tudományos Napok (2010. november 3. hete) témája az éghajlat lesz. A munkabizottság feladata lesz a rendezvény megszervezése a Légekördinamikai Munkabizottsággal összefogva. A programmal kapcsolatban elkezdődtek az egyeztetések.

Légekördinamikai Munkabizottság (IX. melléklet):

- Elkészült a 2008-as Meteorológiai Tudományos Napok előadásainak szerkesztett változata.
- A Bizottság sikeresen megszervezte a 2009-es Meteorológiai Tudományos Napokat a műhold-meteorológia témakörében (A szervezésért köszönet illeti Dr. Putsay Máriát, OMSZ).
- Az Időjárás című folyóirat 2010-es összevont 1-2., az időjárás előrejelzéssel és numerikus modellezéssel foglalkozó tematikus számának megszervezése. A kéziratok beérkeztek, a bírálat és a szerkesztés folyamatban van.
- Munkaértekezlet szervezése „Városi léptékű folyamatok dinamikai célú modellezése” témakörben hazai és külföldi előadókkal a „Modelling of atmospheric flow” Nemzetközi konferencia (BME Budapest) keretében 2009. szeptember 10-án.
- Előadóülés szervezése 2009. szeptember 25-én, ahol Szintai Balázs (a svájci meteorológiai szolgálat vendégkutatója, PhD hallgató) tartott előadást „A légköri turbulencia parametrizációja mezoskálájú időjárás-előrejelző és szennyezőanyag-terjedési modellekben komplex domborzati viszonyok között” címmel. E témakörben készülő PhD dolgozatát 2010-ben védi meg Svájcban, majd az OMSZ-nél folytatja munkáját. Az előadás jól példázta a két meteorológiai szolgálat közötti együttműködést.

A 2010-es tervek között szerepel:

- Emlékezés szervezése Dévényi Dezső munkássága előtt tisztelegve az év első felében.
- Részvétel a 2010-es Meteorológiai Tudományos Napok légekördinamikával kapcsolatos szekcióinak megszervezésében (a tervezett téma: klímakutatás).

Légekörfizikai és Levegőkémiai Munkabizottság (X. melléklet):

Az újjáalakult munkabizottság két rendezvényt tartott. Új elemként foglalkoznak levegőkémiai kérdésekkel is. Ez a névváltoztatásban (eddig Légekörfizikai Munkabizottság volt), illetve a hazai levegőkémiai szakemberek Munkabizottságba történő meghívásában is jelentkezik. Nagy súlyt fektetnek a fiatal kutatók tudományos közéletbe történő bevonására. A Munkabizottság évente két összejevetelt tervez. A lehetséges helyszínek az OMSZ, az ELTE, vagy valamely vidéki egyetem. A találkozók témája lehet a) szakterületenkénti előadások, b) külföldi vendégek előadásai és c) fiatal, új tagok bemutatkozó előadásai.

A második Munkabizottsági ülés Pécsen volt 2009. március 6-án. Itt hangzott el Greg Thomson, tornádó-vadászattal kapcsolatos érdekes előadása, amelyen egyetemi hallgatók is részt vettek.

2010-es tervek:

- légekörfizikával foglalkozó PhD hallgatók bemutatkozó előadásai tavasszal,
- Greg Thompson NCAR előadása a WRF-modell mezoskálájú alkalmazásairól ősszel.

Légköri Erőforrás Munkabizottság (XI. melléklet, <http://meteor.geo.klte.hu/hu/hirek-tud.html>)

A társtudományokkal való kapcsolattartás fontos eleme a bizottság működésének (agrár- és mérnöki tudományok, társadalmi vonatkozások). A munkabizottság évente több tematikus előadót, konferenciát szervez Budapesten és Debrecenben. Együttműködik a Magyar Meteorológiai Társasággal, a Magyar Szélenergetikai Társasággal és a Debreceni Akadémiai Bizottsággal.

A 2009-es év kiemelkedő eseményei között szerepelt:

- Megújuló energiákkal kapcsolatos előadót az OMSZ-ben, 2009. január.
- Hegyfoki Kabos Emlékülés, 2009. február.
- Környezet és Energia Konferencia a DAB székházban, 2009. május.
- Szélenergetikai előrejelzésekkel foglalkozó előadót az OMSZ-ben, 2009. december.

Budapest, 2010. január 18.

Dr. Haszpra László
MTA MTB elnöke
OMSZ

Dr. Weidinger Tamás
MTA MTB titkára
ELTE Meteorológiai Tanszék

Mellékletek

I. Melléklet

Meghívó a Meteorológiai Tudományos Bizottság 2009. február 17-i ülésére
(http://mtb.met.hu/ulesek/doc/ules_20090217.pdf)

II. Melléklet

Emlékeztető a Meteorológiai Tudományos Bizottság 2009. február 17-i üléséről
(http://mtb.met.hu/ulesek/doc/ules_20090217.pdf)

III. Melléklet

Az az ICOS ([Integrated Carbon Observation System](http://icos-infrastructure.ipsl.jussieu.fr)
<http://icos-infrastructure.ipsl.jussieu.fr>) programban történő magyarországi részvételről
szóló anyag kiküldése véleményezésre az MTA MTB tagok részére
(http://mtb.met.hu/ulesek/doc/ules_20090305.pdf)

IV. Melléklet

Integrated Carbon Observation System (ICOS) pán-európai üvegházgáz megfigyelési
rendszer a tudományos kutatás és a (poszt-)kiotói európai környezeti stratégia
támogatására
(http://mtb.met.hu/ulesek/doc/ules_20090305.pdf)

V. Melléklet

Emlékeztető a Meteorológiai Tudományos Bizottság 2009. március 5-12. közötti virtuális
üléséről
(http://mtb.met.hu/ulesek/doc/ules_20090305.pdf)

VI. Melléklet

A Meteorológiai Tudományos Bizottság 2009. december – 2010. januári virtuális
ülésének témakörei
(http://mtb.met.hu/ulesek/doc/ules_20091222.pdf)

VII. Melléklet

Az MTA MTB Agrometeorológiai Munkabizottság 2009-es tevékenysége
(http://mtb.met.hu/beszamolok/doc/2009_VII_Melleklet.pdf)

VIII. Melléklet

Az MTA MTB Éghajlati Munkabizottság 2009-es tevékenysége
(http://mtb.met.hu/beszamolok/doc/2009_VIII_Melleklet.pdf)

IX. Melléklet

Az MTA MTB Légekördinamikai Munkabizottság 2009-es tevékenysége
(http://mtb.met.hu/beszamolok/doc/2009_IX_Melleklet.pdf)

X. Melléklet

Az MTA MTB Légekörfizikai és Levegőkémiai Munkabizottság 2009-es tevékenysége
(http://mtb.met.hu/bszamolok/doc/2009_X_Melleklet.pdf)

XI. Melléklet

Az MTA MTB Légeköri Erőforrás Munkabizottság 2009-es tevékenysége
(http://mtb.met.hu/bszamolok/doc/2009_XI_Melleklet.pdf)